

Nr 266.

Godkänd av första kammaren den 4 juni 1931.

Godkänd av andra kammaren den 4 juni 1931.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående utredning i fråga om vissa svenska medborgares anspråk på skadestånd för dem genom nationaliseringen i Ryssland tillfogade förluster m. m.

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.)

(Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.)

Till Konungen.

Uti inom riksdagens bägge kamrar väckta motioner av i huvudsak samma innehåll hava framställningar gjorts i syfte att en allsidig utredning måtte verkställas rörande de förluster, vissa svenska medborgare, som tidigare varit bosatta i Ryssland, lidit genom nationaliseringen därstädes.

Över den inom andra kammaren i ämnet väckta motionen har i stadgad ordning yttrande inhämtats från socialstyrelsen, vilket yttrande bifogats utskottens betänkanden.

Riksdagen anser det böra framhållas, att, enligt vad som framgår av motionerna och riksdagen i övrigt fått bekräftat, utredningen icke avser några förluster, som vållats rysslandssvenskarna på grund av försämring i valutor eller värdepapper, ej heller förluster av ena eller andra slaget, som uppstått på grund av upphörda affärsförbindelser eller förluster, som drabbat svenska industriföretag i Ryssland. Utredningen skulle endast avse de personliga ekonomiska förluster, som drabbat enskilda svenska medborgare genom beslagtalandet av deras privata egendom. Det bör också framhållas, att i ärendet icke avses att gent emot svenska staten resa några ersättningsanspråk för nämnda förluster, utan det begäres endast att genom de svenska statsmyndigheternas försorg ersättningskraven fasthållas och hävdas gentemot Ryssland. Då emellertid åtskilliga av dessa svenska medborgare befinna sig i bekymmersam ställning, ifrågasättas särskilda åtgärder för dem. Enligt en år 1928 verkställd uppskattning uppgick deras antal till omkring 350, vilken siffra sedan dess säkerligen minskats.

Riksdagen finner det vara tydligt, att ifrågavarande svenskar genom omstörtningen i Ryssland och därmed sammanhängande händelser drab-

bats av svåra förluster. De hava samtliga under längre eller kortare tid före 1914 haft sin verksamhet i Ryssland i egenskap av arbetare, verk-mästare, ingenjörer, kontors- och affärsanställda, affärsagenter eller såsom självständiga företagare. I dessa ställningar hava de gjort betydelsefulla insatser för främjande av svenska intressen. Genom omvälvningen i Ryssland och den i samband härmed skedda nationaliseringen förlorade de både sin egendom och möjligheten att fortsätta sin verksamhet och återkommo till Sverige som utblottade flyktingar. Deras brydsamma ställning har också erkänts och behjärtats av såväl Kungl. Maj:t som riksdagen. Under tiden 1920—1930 har dels riksdagen anslagit 722,000 kronor, dels ock Kungl. Maj:t av lotterimedel anvisat 776,000 kronor till deras hjälp, vilket dels utgått såsom understöd, dels såsom lån för att möjliggöra upptagande av lämplig verksamhet till vinnande av försörjning, i vilket senare fall den låntagande avstått till svenska staten mot-svarig del av sina fordringsanspråk gentemot Ryssland.

De vidtagna hjälpåtgärderna hava dock långt ifrån visat sig tillräckliga och under alla förhållanden hava de icke utgjort ersättning för de lidna förlusterna, något som ej heller varit avsikten med understödsverk-samheten. Sina ersättningsanspråk gentemot den ryska sovjetstaten hava rysslandssvenskarna aldrig uppgivit, och Kungl. Maj:t har också tagit sig an deras sak och därom vid olika tillfällen fört underhandlingar med ryska myndigheter, dock hittills utan att önskat resultat uppnåtts. Riks-dagen får i detta sammanhang erinra om att genom en särskild deklara-tion i anslutning till svensk-ryska handelstraktaten år 1924 svenska sta-ten förklarat sig vidhålla alla sina egna och sina medborgares rättsan-språk gentemot ryska staten i fråga om egendom eller rättigheter samt att den icke avstår från något sitt anspråk på erhållande av ersättning eller restitution av egendom. Sagda anspråk skola icke — under i övrigt fullt lika förhållanden — underkastas en mindre gynnsam behandling än motsvarande anspråk från vilken som helst annan stat eller dess med-borgare. Det är riksdagens förvissning, att de svenska myndigheterna icke skola underlåta att begagna varje tillfälle att i denna angelägenhet söka uppnå det för ifrågavarande svenska medborgare bästa möjliga re-sultatet.

Emellertid torde det vara ovisst, vid vilken tidpunkt ett från svensk synpunkt godtagbart resultat i denna fråga kan uppnås. I avvaktan på denna slutliga uppgörelse med Ryssland synes billigheten tala för att rysslandssvenskarnas angelägenheter göras till föremål för undersökning. Denna undersökning anser riksdagen i likhet med motionärerna böra in-nefatta en prövning, huruvida sakligt bärande skäl föreligga för den av rysslandssvenskarna hävdade ståndpunkten, att de intaga en särställning i jämförelse med andra utlandssvenskar och även hemmasvenskar. Vidare bör undersökas, huruvida de förluster, rysslandssvenskarna lidit genom nationaliseringen, intaga en särställning framför andra förluster. I sam-

band härmed bör också ett fastställande ske av rysslandssvenskarnas i varje särskilt fall genom nationaliseringen vållade förluster. Undersökningen torde i stort sett kunna grundas på det redan hopbragta materialet, vilket dock givetvis behöver överarbetas och kompletteras.

Vilka åtgärder, som böra vidtagas för mildrande av rysslandssvenskarnas brydsamma läge, undandraget sig för närvarande riksdagens bedömande. Men riksdagen förväntar, att Eders Kungl. Maj:t, om utredningen därtill giver anledning eller ock andra omständigheter tala härför, bereder möjligheter för en fortsättning av den hjälpverksamhet, som hittills ägt rum, eller ock i stället härför vidtager andra åtgärder, som kunna finnas lämpliga och av förhållandena motiverade.

Med stöd av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna riktlinjer.

Stockholm den 4 juni 1931.

Med undersåtlig vördnad.